

Eerste en laatste waarnemingen

Het is in de vogelaarswereld een goede gewoonte om op de zgn. "eerste waarnemingen" van zomervogels en wintergasten te letten.

De kans, dat een juist teruggekeerde vogel werkelijk op de datum van zijn aankomst in een bepaald gebied ontdekt wordt, is niettemin aan zekere beperkingen onderhevig, bijv. het aantal vogelaars die werkelijk uitkijken naar de eerste vogel is vaak vrij klein.

Voorts zal het duidelijk zijn, dat een zangvogel vaak niet eerder wordt opgemerkt of hij moet een hoge boomtop hebben opgezocht en luidkeels "hier ben ik" hebben zitten roepen.

In de hoop, dat meer vogelaars hier aandacht aan zullen schenken, heb ik een aantal eerste-waarnemingsdata in het Amsterdamse Bos in grafiekvorm weergegeven. Het weergegeven in deze vorm heeft het voordeel boven weergave in lijsten, dat men in één oogopslag de gehele stand van zaken kan overzien, en dan direct weet wáanneer men meer op een bepaalde soort moet gaan letten. Het zal U duidelijk zijn, dat de mogelijkheid bestaat, dat van iedere soort de totale eerstewaarnemings-periode op grond van nog grotere oplettendheid naar links - dus vroeger in het jaar - kan verschuiven, en dat de totale spreidingsbreedte van de eerstewaarnemings-periode van een bepaalde soort ook kleiner kan worden.

Zo fel als sommigen zijn bij het doen van eerste waarnemingen van zomervogels en wintergasten, zo weinig attent is men vaak op de laatste waarnemingen van deze twee groepen. Bij het horen van bijv. een koekoek ergens in augustus, wordt vaak gedacht "Och, die zijn er nog genoeg", maar als er dan eind augustus geen koekoek meer is, weet niemand meer wanneer het beestje het laatst is gehoord.

Verklaring van de tekens in de grafiek en de overzichtstabel.

- a - In horizontale richting in de grafiek stelt iedere mm 1 dag voor.
- b - De dikke horizontale lijnen geven per soort de spreidingsbreedte van de eerste-waarnemingsperiode aan, dus de periode waarbinnen in de afgelopen 13 jaar alle 1^e waarnemingen van een bepaalde soort vielen.
- c - Op deze dikke lijnen staan de hokjes welke de 1^e waarneming voorstellen. Als bijv. op 12 mei van een willekeurig jaar voor een willekeurige soort 1 maal een 1^e waarneming is gedaan, dan is dit hokje 2 mm hoog. Voor iedere keer dat er van dezelfde soort op dezelfde datum nogmaals een 1^e waarneming is gedaan, komt er 1 mm bij; dus 5 mm hoog = 4 maal een 1^e wng. op deze datum.
- d - Al deze hokjes hebben bij zangvogels betrekking op zangwng-en.
- e - De vertikale zigzaglijntjes geven aan, dat het hier geen zang- maar een visuele waarneming betreft; in de overzichtstabel wordt dit aangegeven door de waarnemingsdata te onderstrepen. Bij de zigzaglijntjes wordt echter geen rekening gehouden met meerdere visuele waarnemingen op één datum (vgl. bijv. Rietgors).

Bij het in grafiek tekenen van Nachtegaal en Grauwe vliegvanger is een kleine fout gemaakt; vergelijk dus even met de tabel.

Alle gegevens zijn ontleend aan de regelmatig in het Mededelingenblad gepubliceerde staatjes. Omdat velen niet in het bezit zijn van alle jaargangen van het Mededelingenblad, zijn al deze staatjes tezamen gevoegd tot één grote tabel, die U ook in dit Mededelingenblad aantreft.

Dit zijn voorlopig slechts verzamelde gegevens, die als handleiding kunnen dienen voor voorjaar 1970. Het ligt in de bedoeling dit artikel te laten volgen door een artikel, waarin nader wordt ingegaan op de betrekking tussen de gegeven data en de weersinvloeden.

(spoedshalve, in overleg
met de auteur, enigermate
omgewerkt door A. Hartog)
FV/AHa/vDr, maart 1970

F. Versluys
Hofgeest 53
Amsterdam - Bijlmermeer

DATA EERSTE WAARNEMINGEN VAN ZOMERVOGELS IN HET AMSTERDAMSE BOS.

	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
ZomT					11/4	31/3	30/3	21/3	27/3	1/4	4/3	23/3	18/3
BooV					7/5	5/5	6/5	23/5	1/5	24/5	4/5	27/5	21/4
Scho V				29/2	11/2	10/2	6/3	26/2	14/2		29/1		23/2
Z	2/3	7/3	21/2	5/3	27/2	22/2	9/3	26/2	12/3	3/2	24/2	9/2	2/3
Kiev V					7/1	27/1	2/3	15/2	13/2	29/1	1/1		22/1
Z					18/1	18/2	5/3	23/2	13/3	8/1	24/2	1/1	23/2
KIPI					30/3	2/4	7/4	25/4	1/5	30/4	-----	30/3	-----
Grut	16/3		8/3		3/3	9/3	6/3	14/3	11/3	12/3	4/3	2/3	21/3
Ture V				29/2	20/2	10/3	10/3	11/3	19/3	14/2	4/3	2/3	21/3
Z	16/3	16/3	9/3	12/3	10/3	28/3	11/3	25/3	23/3	11/3	25/3	24/3	8/3
Vied	17/4	15/4	13/4	14/4	8/4	12/4	17/4	18/4	17/4	4/4	15/4	13/4	17/4
Tort			24/5	11/5	6/5	5/5	27/4	5/5	15/5	1/5	6/5	20/4	30/4
Koek	27/4	23/4	28/4	28/4	27/4	23/4	27/4	27/4	30/4	10/4	24/4	18/4	26/4
BoZw	27/3	26/3	6/4	6/4	1/4	12/4	8/4	9/4	31/3	2/4	9/4	6/4	13/4
GiZw			26/4	25/4	27/4	21/4	20/4	19/4	29/4	21/4	26/4	25/4	20/4
HuZw			29/4		20/4	28/4	14/4	11/4	10/5	22/4	23/4	22/4	26/4
OoZw							14/4	19/4	10/4	14/4	7/5	6/4	-----
Wikw			24/2	12/3	9/2	2/3	9/3	24/2	8/3	24/2	5/2	22/3	14/3
CoKw			11/4	1/5	11/3	12/4	9/4	11/4	2/4	1/4	3/4	31/3	21/3
GeRo		21/4	2/4	6/4	7/4	19/4	11/4	16/4	3/4	3/4	16/4	9/4	10/4
			29/3				9/4	28/3		2/4		29/3	
Nach	13/4	21/4	11/4	9/4	11/4	21/4	16/4	16/4	11/4	17/4	9/4	17/4	23/4
											7/4		
SpRi	-----	-----	26/4	-----	-----	-----	14/4	-----	8/5	20/4	6/5	5/5	6/5
Snor	18/4	1/5	11/4	14/4	5/5	-----	-----	16/4	11/4	9/4	12/4	30/3	23/4
GxKa	6/5	1/5	10/5	2/5	1/5	28/4	4/5	27/4	2/5	28/4	6/5	24/4	30/4
KlKa	14/5	1/5	26/4		1/5	3/5	4/5	2/5	30/4	16/4	28/4	24/4	3/5
Bosr	27/5	22/5	14/5	21/5	13/5	19/5	17/5	9/5	12/5	8/5	6/5	13/5	11/5
Rietz	12/4	21/4	10/4	3/4	6/4	17/4	13/4	13/4	7/4	8/4	8/4	15/4	18/4
Spot	18/5	10/5	9/5	14/5	4/5	10/5	11/5	9/5	16/5	3/5	6/5	8/5	12/5
ZwKo	10/4	22/4	11/4	14/4	8/4	28/4	19/4	15/4	10/4	9/4	14/4	12/4	9/4
										7/4			
Tuin	28/4	25/4	19/4	25/4	20/4	24/4	22/4	17/4	2/5	22/4	23/4	21/4	20/4
											19/4	20/4	
Gras	23/4	24/4	13/4	16/4	19/4	23/4	20/4	18/4	17/4	19/4	23/4	19/4	26/4
Braa	13/5	29/4	16/4	19/4	20/4	21/4	21/4	19/4	12/4	23/4	15/4	19/4	30/4
							20/4					18/4	
Fitis	31/3	29/3	23/3	1/4	1/4	7/4	9/4	7/4	31/3	2/4	24/3	25/3	1/4
													30/3
Tjif	11/3	27/3	13/3	13/3	6/3	5/4	17/3	21/3	13/3	7/3	5/3	23/3	30/3
				12/3	27/2	31/3	10/3	19/3		2/3		21/3	29/2
Flui				11/5	26/4	30/4	2/5	27/4	30/4	1/5	26/4	18/4	3/5
GzVl		5/5	9/5	12/5	6/5	5/6	9/5	9/5	6/5	2/5	3/5	25/4	28/4
BoVl					2/5	3/5		25/4	30/4	7/5	7/5	20/4	27/4
Rietg	21/2	23/2	6/3	5/3	11/2	??	8/3	29/2	13/3	5/3	26/2	19/2	14/3
								29/1	2/1	8/1	1/1	1/1	8/3
Gego			17/3	1/3	5/3	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Wiel	7/5	3/5	3/5	3/5	5/5	7/5	8/5	7/5	8/5	29/4	3/5	29/4	2/5

Enkele opmerkingen bij de tabel "Eerste waarnemingen van zomervogels
in het Amsterdamse Bos"

---- betekent: is dat jaar niet waargenomen.

Een open vakje betekent: niemand heeft dat jaar goed op de desbetreffende soort gelet, òf er zijn niet voldoende gegevens.

V = Vliegend

Z = Zittend

Omdat scholekster, Kievit en tureluur landelijk "jaarvogels" zijn, maar in het Amsterdamse Bos "zomervogel" wordt er n.l. onderscheid gemaakt tussen een overvliegend exemplaar en een op de grond zittend exemplaar.

<u>Scholekster</u>	Z	<u>1963</u>	Op 9/3 op het ijs van het Nieuwe Meer, daarna op 15/3 op de weilanden van Meerzicht en bij de vijvers.
<u>Kievit</u>	V Z	<u>1959</u>	Eind januari nog steeds dagelijks waarneembaar. Daarna koude periode met wegtrek. Op 18/2 overvliegend en op 26/2 balts op weilanden van Meerzicht.
	V Z	<u>1960</u>	In januari en februari diverse trekwaarnemingen, en zittende exx op de weilanden. M.i.v. 28/2 regelmatig aanwezig.
	Z	<u>1966</u>	Na 8/1 pas weer op 20/2
<u>Tureluur</u>	V	<u>1963</u>	Op 6/1 overvliegend, daarna pas weer op 10/3
	V	<u>1966</u>	Na 14/2 pas weer op 1/3
<u>Koekoek</u>		<u>1966</u>	Na 10/4 pas weer op 24/4
<u>Sprinkhaanz.</u>		<u>1966</u>	Na 20/4 pas weer op 6/5
<u>Kl. karekiet</u>		<u>1965</u>	Na 30/4 pas weer op 6/5
		<u>1966</u>	Na 16/4 pas weer op 26/4
<u>Braamsluiper</u>		<u>1965</u>	Na 12/4 pas weer op 21/4
<u>Tjiftjaf</u>		<u>1961</u>	Alleenstaande zangwaarneming op 27/2; daarna pas weer op 6/3

De gegevens, door Mej. van Drooge steeds nauwgezet verzameld, werden ontleend aan de volgende Mededelingenbladen:

1963-3	1957 t/m 1963
1964-3	1963 en 1964
1965-3	1963 t/m 1965
1966-3	1965 en 1966
1967-2	1965 t/m 1967
1968-2	1967 en 1968
1969-2	1968 en 1969

F. Versluys

FV/vDr
maart 1970